

Ajánlás az erdőgazdasági (primer) fatermékek kalkulációs és árképzési, ármegállapítási rendszerének kialakítására

K A I S E R T I B O R

Az állami vállalatok könyvviteli rendjéről intézkedő 56/1970. (XII. 30.) PM. számú rendelet 4. &-a szerint a gazdálkodó szervek a népgazdasági besorolásuknak megfelelő ágazati számlakeret alapján vállalati számlarendet és ehhez kapcsolódóan „Önköltségszámítási Szabályzat”-ot kötelesek készíteni, melynek kidolgozásánál a vállalatnak termelési és szervezési adottságait, valamint a belső információs igényeit kell irányadónak tekinteni. Kötelező azonban évről-évre a befeljezetlen termelésre és a raktáron levő kész- és féltermékre olyan utókalkulációt készíteni, amely a költségeket a szűkített önköltségig bezárólag tartalmazza. A szűkített önköltség az összes közvetlen költségeket és a termékekre felosztott üzemi (műhelyi, ágazati és nem vállalati) általános költség összegét foglalja magában.

Az erdőgazdasági számviteli előírások nem teszik kötelezővé az erdőgazdasági (primer) fatermékekre utókalkuláció készítését. Időszerűvé teszi azonban a kérdéssel való foglalkozást az, hogy mind gyakrabban igényelnek az erdőgazdaságtól olyan eddig nem szállított termékeket, amelyek a termékszámok szerint szabad árformába tartoznak és a felszámított árat helyes lenne kalkulációval alátámasztani.

Az utókalkuláció, vagy az árjavaslatához szükséges előkalkuláció kidolgozási módszerének kialakítása tehát vállalati feladat, az alábbi javaslattal az egységes kalkulációs módszerek kialakulását kívánom elősegíteni.

Egy új erdőgazdasági fatermék árának kialakításánál a legegyszerűbben alkalmazható módszer, a különbözeti kalkuláció készítése. Ilyen esetben azt helyes megvizsgálni, hogy a szállítani kért termék méreti és minőségi feltételei melyik szabványos és hatósági, vagy a 6. számú árképzési segédletben, illetve az ERDÉRT árjegyzékben szereplő induló árral rendelkező termékhez állnak legközelebb. A különbözeti kalkulációt úgy kell elkészíteni, hogy az alapul vett alacsonyabb minőségi és méreti feltételű szabványos termék árához hozzászámítjuk a válogatás, átdolgozás, méretre szabás stb. többletköltségét, a visszamaradó anyag értékvesztését és így dokumentáljuk a felszámított árat. Alkalmazható módszer az is, hogy a szállítandó terméknél alacsonyabb és a magasabb méreti és minőségi szabványú termék árai között arányosítással alakítjuk ki az új termék árát.

Ezek a módszerek azonban csak arra alkalmasak, hogy egy új termék árát az érvényes árrendszerbe beillesszük. A gazdálkodás áttekintéséhez szükséges azonban a termékek tényleges — a szűkített önköltségen túlmenően — teljes önköltségének ismerete. Az erdőgazdasági fatermék utókalkulációjának évenként egyszer javasolható elkészítésénél az itt következő szempontokat kell figyelembe venni.

1. Az erdőgazdasági fatermékek árának kialakításánál nem lehet figyelmen kívül hagyni a hagyományos és a világpiacon *is érvényesülő, használati értéken alapuló árárányokat*, pl. a fűrészrönknél drágább a késelési és hámozási rönk; a bükknél a tölgy, kóris, jávor, de olcsóbb az akác, cser rönk; a papírfa, bányafa olcsóbb, mint a fűrészrönk de drágább, mint a tűzifa stb. Egy már *kialakult árárányon* a piaci igény terhelése érdekében kisebb-nagyobb változást

lehet végrehajtani, de az önköltséggel való kapcsolatbáhozás érdekében alapvetően megváltoztatni nem lehet.

2. Az erdőgazdaságok kötelező számlakeretében a termelés költségei könyvelésének, a költségek gyűjtésének ágazati szerkezete az ipari vállalatokon belüli üzemek költséghely jellegének megfelelő megoldás. A fakitermelés technológiája azonban nem teszi lehetővé, hogy az egyes termékek, termékcsoportok, választékok közvetlen költségei külön gyűjthetők legyenek, illetve azt csak nagy pontatlansággal és aránytalanul nagy munkával lehetne megoldani.

Kivéve azoknak a munkaműveleteknek a költségeit, amelyek kifejezetten egy választék termelésével kapcsolatban merülnek fel, mint pl. a vörösrre vagy fehérre kérgezés, a gyűrűzés stb. költségei. A tényleges ráfordítások választékok szerinti gyűjtését még tovább nehezíti a költségek mintegy felét képviselő erdőfenntartási és erdőhasználati járulék fafajonkénti elvonása.

3. Az árrendszer és a ráfordítások előző pontokban vázolt sajátosságai miatt a jövedelemszabályozás szerint a fakitermelés globális árbevétele és összes ráfordítása, illetve az átlagos árbevétel és az 1m^3 fa átlagos kitermelési költsége között mutatkozik megfelelő mértékű nyereség. Az átlagos kitermelési költség — a kifejezetten egy választék termelésével kapcsolatban felmerülő külön költségtől eltekintve — alig mérhető eltérésekkel megfelel minden választék tényleges termelési költségének. A választékok árbevétele — egyes választékoknál fajaj és minőség szerint is differenciálva — sokkal magasabb, illetve alacsonyabb, mint az átlag. Az iparban elfogadott módszerek szerint kalkulált önköltség alapján a választékok vagy nagymértékben nyereségesek, vagy jelentősen veszteségesek.

4. A gazdasági irányítás új rendszerének egyik alapelve, hogy a vállalatok a nyereség tömegében érdekeltek, az áraknak a piaci értékítéllethez kell alkalmazkodniuk, a termékek nem egyenlő arányban teherviselő képességűek, ennek megfelelően a ráfordításokat nem kell egyenlő arányban felosztani, illetve az általános költségeket nem is kell a termékekre felosztani. Megengedett, hogy a vállalat átgondolt árpolitikájában egyik termék árában az átlagosnál jóval nagyobb, magasabb nyereséget realizáljon és azzal fedezze a veszteséges termék ráfizetését.

Az előbbieken felsorolt szempontok alapján megállapítható, hogy az erdőgazdasági fatermékekre termékeként gyűjtött közvetlen ráfordítások alapján felépített utókalkulációs rendszert alkalmazni nem lehet.

Az a körülmény azonban, hogy a fakitermeléssel egyidejűleg termelődnek az átlag önköltségnél alacsonyabb és magasabb árbevételű termékek, a megalapozott gazdasági döntésekhez elkerülhetetlenül szükséges, hogy a gazdaságok vezetői ismerjék termékeik teherviselő képességét. A termék teherviselő képességén azt értjük, hogy a ráfordítás legfeljebb az árbevétel mértékéig realizálható, tehát az árbevétellel nem fedezett ráfordítás a magasabb árbevételű termékek önköltségét terheli.

Ennek az elvnek alkalmazásával a továbbiakban a javasolt utókalkulációs rendszer kidolgozásának módszerét ismertetem és a kidolgozást egy példán kívánom bemutatni.

A kidolgozott példában a vállalati formában működő erdőgazdaságok 1969. évi tévyszámait dolgoztam fel. A ma már rendelkezésre álló 1970. évi adatok önköltség szempontjából valószínűleg nem eredményeznének lényeges eltérést. A közgazdasági szabályozásokban 1971. évtől bevezetett változások azonban lényegesen módosítják a fakitermelés önköltségét és a továbbiakban javasolt

számítási módszer átalakítását is szükségessé teszik. A változott feltételekhez alkalmazkodó módszert — véleményem szerint — addig nem célszerű kidolgozni, amíg az erdőgazdasági fatermékek utókalkulációjának alapelveit az elvi szabályozásban és a bevezetésben érdekelt szervek és gazdaságok közös bizottsága — esetleg az OEE gazdasági bizottsága szervezésében — nem vitatja meg és nem fogadja el. A sajátos erdőgazdasági utókalkuláció alapelveit tisztázó vitához javaslom vitaindító anyagnak a következőkben ismertetett módszert.

1. A fakitermelési ágazat, illetve az erdőgazdasági fatermékek utókalkulációjának elvégzése előtt azt kell megvizsgálni, hogy a „88. Fel nem osztott költségek” számlacsoportban gyűjtött vállalati általános költségeket a többi termelési tevékenység (ágazat) teherbíró képessége szempontjából helyes-e a korábban szabályozott módon, közvetlen munkabérek arányában felosztani. (Egyes tevékenységre, pl. a ráfordításos erdőművelési munkákra csak meghatározott mértékű általános költséget lehet elszámolni, továbbá vannak rendszeresen veszteséges ágazatok, pl. a mezőgazdaság.) Az általános költség kalkulált felosztási arányainak rendezésénél figyelembe kell venni a „89. Különféle ráfordítások” és a „99. Különféle bevételek” számlacsoportok egyenlegét is, mert az ezeken a számlákon jelentkező ráfordítás is terheli az eredményt.

Az 1. mellékletként közölt táblázaton lehet az általános költségek felosztását és rendezését elvégezni. A közvetlen munkás munkabér arányában felosztott általános költségekkel csökkentjük a közvetlen ráfordítások mellett mutatkozó ágazati eredményt és hasonlítjuk az ágazat termelési értékéhez. Ezután a veszteséges ágazatok eredményét átcsoportosítjuk az átlagon felüli nyereséges ágazatokhoz. Miután a példa szerint a fakitermelés nyeresége az átlag alatt helyezkedik el, további terhelése nem indokolt, tehát az átcsoportosítást nem végeztük el. Ilyen módon helyesen lehet kialakítani — a szűkített önköltségen túlmenően — a teljes önköltségben számításba veendő általános költség összegét.

Általános költségek rendezése

1. táblázat

1000 Ft-ban

	Halmazott termelési érték segédüzemek nélkül	Ágazati eredmény általános költség felosztása nélkül	Közvetlen munkás munkabér felosztási alap	Általános költség felosztása	Ágazati eredmény általános költség felosztásával	Nyereség a termelési érték %-ában	Általános költség módosított felosztása	Módosított ágazati eredmény
Magtermelés	13 189	5 830	1 195	1 055	4 775	36,2		
Csemetetermelés	71 730	22 211	19 343	17 069	5 142	7,2		
Erdőfelújítás	397 116	140 880	116 858	103 119	37 761	9,5		
Erdőtelepítés	95 466	40 095	19 098	16 852	23 243	24,3		
Fakitermelés	1 451 728	236 889	201 151	177 502	59 387	4,1		
Fafeldolgozás	574 177	124 515	70 994	62 647	61 868	10,8		
Erdői melléktermék	27 211	10 776	4 565	4 028	6 748	24,8		
Vad- és halgazdaság	44 608	19 480	3 530	3 115	16 365	36,7		
Mezőgazdasági term.	29 471	-3 575	7 472	6 594	-10 169	-34,5		
Megbízások								
erdőgazd. munka	73 565	29 608	19 202	16 944	12 664	17,2		
Egyéb melléktev.	17 229	5 698	4 257	3 757	1 941	11,3		
Építőipari tev.	118 184	20 700	19 713	17 395	3 305	2,8		
Alaptevé. kívüli tev.	127 898	1 446	17 026	15 025	-13 579	-10,6		
Fel nem osztott költség		-410 390						
Különféle bevétel és ráford. egyenlege ...		-34 712						
Összesen	3 040 572	209 451	504 404	445 102	209 451			
Átlagos %				88 243		6,888		

A fakitermelés nyeresége a termelési értékhez viszonyítva az átlagnál alacsonyabb százalékú, tehát a veszteséges ágazatok miatt további általános költséggel nem terhelhető.

2. Következő lépésként a „731. Fakitermelés” számlán gyűjtött közvetlen költségeket kell úgy rendezni, hogy a kitermelt mennyiségre vonatkoztathatók legyenek.

a) A kitermelt faanyag önköltségének számítását zavarja a felvásárlás. Ezért a felvásárolt faanyag mennyiségét és beszerzési költségét ki kell emelni az utókalkulációból. A felvásárlás beszerzési áron történő kiemelése azzal jár, hogy a felvásárlástól az értékesítésig felmerülő költséget a saját termelésű faanyag önköltségét emelik, de ennek mértéke (mennyiségben kb. 3%) nem befolyásolja lényegesen az utókalkulációt.

(Ahol a felvásárlás jelentős mennyiségű, ott érdemes felgyűjteni, hogy készletezési helyenként mennyi felvásárolt faanyag került bevételezésre és a készletbevételezés helyétől a vagonba rakásig felmerült átlagköltséggel számított ráfordítás összegét az összes költségből levonni. Ezzel elkerülhető, hogy a felvásárolt faanyag további kezelésével, mozgatásával kapcsolatban felmerülő ráfordításokkal kitermelt faanyag önköltségét terheljük.)

b) A termelési költségek összegét elosztva a kitermelt netto m³-rel megkapnánk 1 m³ faanyag átlagos termelési költségét, ha minden kitermelt faanyag

2. táblázat

Ráfordítások felosztása választékokra átlagköltséggel

	Mennyiség, m ³	Közvetlen költség	Termelési külön-költség	Erdő-fenn-tartási járulék	Erdő-használati járulék	Általános költség	Összes költség	Átlagos ár-bevétel, Ft/m ³
Összes költség	2 878 122	556 906	26 753	373 375	219 865	177 502	1 354 401	
Átl. költség, Ft/m ³ kérgezetlen		193,50	—	130,88	77,07	61,67	463,12	
kérgezett		193,50	56,97	130,88	77,07	61,67	520,09	
Rönk	427 386	82 699	—	55 936	32 939	26 357	197 931	1180,26
Cölöpfa vezeték oszlop	5 041	975	—	660	388	311	2 344	1481,55
Bányafa	95 065	18 395	3 327	12 441	7 327	5 863	47 353	581,36
Pillérfa	38 417	7 434	—	5 028	2 961	2 369	17 792	524,06
Bányadorong	36 188	7 002	—	4 736	2 789	2 232	16 759	599,27
Papírfa	374 495	72 465	23 426	49 014	28 862	23 095	196 862	713,58
Farostfa	12 604	2 439	—	532	—	—	2 971	235,75
Forgácslapfa	22 041	4 265	—	2 145	—	—	6 410	290,84
Sarangolt szerfa	4 882	945	—	639	376	301	2 261	488,66
Kivágás	29 718	5 750	—	3 889	2 290	1 834	13 763	722,61
Rúdfa	7 130	1 380	—	933	549	440	3 302	964,27
Fagyártmányfa	370 628	71 716	—	48 508	28 564	22 857	171 645	—
Egyéb iparifa	59 877	11 586	—	7 837	4 615	3 692	27 730	546,63
Vastag tűzifa	1 100 537	212 954	—	50 558	—	—	263 512	239,44
Vékony tűzifa	268 757	27 432	—	—	—	—	27 432	102,07
Tuskó	25 356	2 455	—	—	—	—	2 455	96,83
Összesen	2 878 122	529 892	26 753	242 856	111 660	89 351	1 000 512	
Az összes és az átlaggal felosztott költs. különb.		27 014	—	130 519	108 205	88 151	353 889	

a teljes termelési folyamaton — kitermeléstől a vasúton való feladásig, illetve a felhasználó telephelyére való szállításig — végigment volna. A teljes termelési folyamattal szembeni eltérést a különböző készletezési helyek nyitó- és zárókészletének különbözete mutatja. A költségek korrigálása érdekében meg kell állapítani, hogy ki kell kalkulálni 1 m³ faanyag mozgatásának átlagos ráfordítását

tő mellől feladóállomásig vagonba rakva,
 közbenső rakodóról feladóállomásig vagonba rakva,
 közbenső rakodóról feladóállomásig vagonba rakva,
 feladóállomáson a vagonba rakásig felmerülő költségeket, és az egységnyi ráfordítással be kell szorozni a nyitó- és zárókészlet különbözetét. Az így kapott összegekkel, ha a nyitókészlet magasabb, csökkenteni, ha a zárókészlet több, növelni kell a „Fakitermelés” számlán gyűjtött és az a) pont szerint korrigált termelési költséget. Ezzel a helyesbítéssel az összegyűjtött termelési költségeket úgy korrigáltuk, mintha az összes kitermelt faanyag az utókalkulált időszak alatt végigment volna a teljes termelési folyamaton.

c) Meg kell határozni a termelt mennyiségét azoknak a választékoknak, amelyek termelésénél csak a választékot terhelő termelési különköltség állapítható meg, vagy kalkulálható, pl. a vörösre vagy fehérre kérgezési költsége. A megállapított vagy kalkulált egységre eső különköltséggel beszorozzuk a termelt mennyiséget, a kapott összeget levonjuk az ágazatba elszámolt ráfordítások összegéből. A ráfordítások előbbiekre szerinti korrigált összege felosztható a kitermelt mennyiségre, a termelési különköltség pedig a kiszámításnál figyelembe vett választékokra.

A ráfordítások előbbi pontok szerinti korrekcióját — a példa számadatai alapján — a következőképpen vezettem le (a szállítási és kérgezési költségek 1 m³-re eső összegét természetesen a gazdaság adottságai alapján elvégzett számítás szerint kell alkalmazni):

A fakitermelés összes közvetlen ráfordítása mérleg szerint	1 213 839 mFt	
fakitermelésre eső fel nem osztott költség	177 502 mFt	
	<u>1 391 341 mFt</u>	
le 88 970 m ³ felvásárolt anyag beszerzési költsége	30 000 mFt	
2 878 122 m ³ kitermelt faanyag összes ráfordítása	1 361 341 mFt	
tő melletti vastagfa készlet		
1969. I. 1.	500 000 m ³	
1969. XII. 30.	400 000 m ³	
készletváltozás —	— 100 000 m ³	
után a szállítás közvetlen költsége tő mellől berakott vagonig 150 Ft/m ³	15 000 mFt	
közbenső rakodói vastagfa készlet		
1969. I. 1.	100 000 m ³	
1969. XII. 30.	200 000 m ³	
készletváltozás	+ 100 000 m ³	
után a szállítás közvetlen költsége közbenső rakodóról berakott vagonig 90 Ft/m ³ +	+ 9 000 mFt	
	Átvitel	— 6 000 mFt
	Áthozat:	— 6 000 mFt
		<u>1 361 341 mFt</u>
feladóállomási készlet		
1969. I. 1.	150 000 m ³	
1969. XII. 30.	103 000 m ³	
készletváltozás	— 47 000 m ³	
után a feladóállomási költség berakott vagonig 20 Ft/m ³ —	940 mFt	6 940 mFt
a fakitermelés mennyiségére felosztható költség		<u>1 354 401 mFt</u>

Termelési különköltség:			
bányafa kérgezés	95 065 m ³	35 Ft/m ³	3 327 mFt
kemény papírfá vörösre kérgezve	140 731 m ³	56 Ft/m ³	7 881 mFt
kemény papírfá fehérre kérgezve	101 222 m ³	75 Ft/m ³	7 592 mFt
lágypapírfá fehérre kérgezve	132 542 m ³	60 Ft/m ³	7 953 mFt
			<u>26 753 mFt</u>
Felosztható költség			1 354 401 mFt
ebből:			
általános költség	177 502 mFt		
erdőfenntart. járulék.	373 375 mFt		
erdőhasznál. járulék	219 865 mFt		
termelési különköltség	<u>26 753 mFt</u>		797 495 mFt
Közvetlen költség:			<u>556 906 mFt</u>

3. Az előbbieket szerinti rendezett ráfordításokat a 2. és 3. táblázaton osztjuk fel választékokra a következők szerint.

a) A 2. táblázat első sorába beállítjuk az időszak alatt kitermelt összes nettó fatömeg mennyiségét és az előző pont utolsó bekezdése szerint részletezett ráfordításokat. A következő két sorban feltüntetjük az 1 m³-re eső költségeket, a költség összege és a mennyiség osztásával. Az 1 m³-re eső erdőfenntartási és erdőhasználati járulék kiszámításánál az összes nettó m³-t csökkentjük a tuskó mennyiségével, miután a járulék csak a föld feletti fatömeg után fizetendő.

Miután az 1 m³-re eső rész költségek kiszámításánál nem azonos mennyiségeket alkalmaztunk, az összes költséget a részösszegek összeadásával kapjuk meg

b) A táblázat további soraiban feltüntetjük a statisztikailag nyilvántartott választékokat, a második oszlopban azok mennyiségét és a táblázat utolsó oszlopában — a „Fatermékek termelése és készletváltozása” elnevezésű statisztika

Átlagköltségen felüli ráfordí-

Az átlagos önköltséget meghaladó árbevételű termékek	Összesen	rönk	vezeték oszlop	bányafa
1. Termelt mennyiség m ³		427 306	5041	950 65
2. Értékesített menny. átl. árbevétele Ft/m ³		1.180.26	1481.55	581.36
3. Termelt menny. alapján számított árbev. összege 1000 Ft.	939 679	504 427	7468	55 267
4. Átl. ráfordítással számított önkölts. összege 1000 Ft	526 087	197 931	2334	47 353
5. Árbev. és átlagos ráford. különbözete (3—4) 1000 Ft	413 592	306 496	5134	7 914
6. A különbözet megoszlása %	100	74.12	1.24	1.91
7. Választékokra átlaggal fel nem osztott ráfordít. felosztása 1000 Ft	353 889	262 304	4388	6 760
8. Az átlagos és felosztott ráford. összege (4 + 7) 1000 Ft	879 976	460 235	6722	54 113
9. Választék önköltsége (8:1) Ft/m ³ .		1.076.86	1333.46	569.22

tikai lap könyveléssel egyeztetett adataiból — az értékesítés árbevétele és mennyisége alapján számított 1 m³-re eső átlagos árbevétel választékonként.

A költségek felosztásánál választékokra úgy járunk el, hogy

— a termelési különkölségeket azoknál a választékoknál és olyan összegben állítjuk be, ahogyan a különkölség kiszámításánál szerepeltek,

— az 1 m³-re eső összes költséget (átlagköltséget) meghaladó árbevételű választékoknál a ráfordítás összegét az átlagköltség és a mennyiség szorzásával számítjuk ki,

— az átlagköltségnél alacsonyabb árbevételű választékoknál az árbevétel és a mennyiség szorzatát állítjuk be az összes költség összegeként, a *részösszegeket pedig a mennyiség és a részkölség átlagával számítjuk ki*,

c) A számítások elvégzése után a választékokra felosztott költségek oszlopait összeadjuk és a kapott összeget levonjuk a táblázat első sorába beállított összegekből. A különbözetet a 3. táblázatban osztjuk fel további választékokra.

4. Az összes ráfordításnak a választékokra átlagköltséggel, illetve az árbevétel mértékéig történt felosztása után mutatkozó különbözetet a 3. táblázaton a következő eljárással osztjuk fel,

a) A táblázatra felvezetjük az átlagköltséget meghaladó árbevételű választékok termelt mennyiségét, egy értékesített m³-re eső árbevételét és a két sor szorzásával a termelt mennyiség alapján számított árbevétel összegét. A következő sorba a 2. táblázatból átvezetjük az átlagköltséggel számított és a felvezetett választékokat terhelő „összes költség” összegeit. Az árbevétel és az átlagköltség sor különbözetét a különbözetek összegéhez viszonyítva kiszázelékoljuk.

b) A 2. táblázat utolsó sorában kimutatott különbözetet a kiszámított százalékok arányában a választékok között felosztjuk és hozzáadjuk az átlagköltség-

tások felosztása választékokra

3. táblázat

pillérfa	bánya- dorong	papírfa	sarangolt szerfa	kivágás	rúdfa	egyéb ipari fa
38 417	36 188	374 495	4882	29 718	7130	59 877
524.06	599.27	713.58	488.66	722.61	964.27	546.63
20 133	21 686	267 232	2386	21 475	6875	32 730
17 792	16 759	196 862	2261	13 763	3302	27 730
2 341	4 927	70 370	125	7 712	3573	5 000
0.57	1.19	17.01	0.03	1.86	0.86	1.21
2 017	4.211	60 196	106	6 582	3043	4.282
19 809	20 970	257 058	2367	20 345	6345	32 012
515.63	579.47	686.41	484.84	684.60	889.90	534.63

gel számított összegekhez. Az így kapott összeget osztva a termelt mennyiséggel megkapjuk a választék 1 m³-ét terhelő ráfordítást és összehasonlítva a 2. sorban szereplő árbevétellel a nyereségfedezetet m³-ként.

c) A 3. táblázatra nem vezettük fel azokat a választékokat, amelyek árbevétele — a 2. táblázaton elvégzett számítások szerint — alacsonyabb, mint az 1 m³ faanyagra eső átlagköltség. Ezeknél a választékoknál a ráfordítást az árbevétellel egyenlőnek tekintjük, nyereségfedezet nélkül.

Miután az erdőfenntartási és erdőhasználati járulék fafajonként jelentősen eltérő összegű és a példa szerint m³-ként a 463,12 Ft összes költségből 207,95 Ft-ot képvisel, ajánlatos a kalkulációt ugyanilyen módon elvégezni úgy, hogy a fajt terhelő járulékkal számolunk.

A fajtónkénti kalkuláció kidolgozásánál a fajából kitermelt bruttó fatömeg után kiszámított és befizetett erdőfenntartási járulék összegét a faját bevételezett földfeletti nettó fatömegével elosztva kapjuk az 1 nettó m³-re eső erdőfenntartási járulékot, ennek 60%-a az erdőhasználati járulék. A közvetlen és az általános költséget a már kiszámított gazdasági átlag szerint állítjuk be a kalkulációba.

A kalkuláció kidolgozásánál felhasználható árbevételt azokra a választékokra, amelyekre fajtónként megállapított, vagy differenciált árak vannak (pl.: tölgy bányafa, cser papírfafa stb.) a faját választékának értékesítésénél elért árbevétel átlaga alapján alkalmazunk. A faját megkülönböztetés nélkül értékesített választékok árbevételeként a gazdasági átlag alkalmazható. (Lehetséges megoldás a súlyban értékesített választékokra — fajsúly szerint differenciálva — m³-ként eltérő árbevétel alkalmazása is.)

A javasolt kalkuláció elkészítésének csak részben feladata, hogy a fakitermelés mérleg szerint kimutatott tényleges ráfordításait a termelt választékokra — teherviselő képességük arányában — felossza. Fontosabbnak tartom azt a tájékoztatást, amelyet a gazdálkodás naponta felmerülő kérdéseinek eldöntésénél a választékok tényleges önköltségének ismerete nyújthat. A fajtónként elkészített kalkuláció a faját jövedelmezőségéről is tájékoztat.

Az előző évi tényt számok alapján elkészített kalkulációnak a folyó évi gazdálkodásban történő felhasználhatóságával kapcsolatban az alábbi szempontokra hívom fel figyelmüket.

A példa szerinti kalkuláció elkészítésénél az árbevételt a belföldi, az exportárbevétel és az állami visszatérítés összegének az értékesített mennyiséggel történt elosztásával számítottuk ki.

Miután 1971. évtől az állami visszatérítés megszűnt, helyes megoldás az 1970. évi kalkuláció elkészítésénél, ha az állami visszatérítést az árbevétel kiszámításánál figyelmen kívül hagyjuk. Ha mód van arra, hogy az export termelési különköltségét a ráfordítások rendezésénél kiemeljük, akkor pontosabb számítás, ha a belföldi és az export értékesítést külön sorban kalkuláljuk.

Az árbevétel hasonló korrekciója javasolható abban az esetben, ha az árak, a támogatások, vagy az elérhető árbevétel változásáról tudunk.

A példa kidolgozásánál a fagyártmányfánál nem állítottunk be árbevételt és azt csak az átlagköltséggel terheltük. Ez megfelel a jelenlegi általános gyakorlatnak, illetve a fagyártmányfát a felhasznált faanyagára hasonló elszámoló árral terhelik. A fagyártmányfa minősége és mérete szerint nem tekinthető egységes választékknak. A helyes gyakorlat az lenne, ha a fagyártmányfát méret és minőség szerint a megfelelő választékba sorolnánk és legalább a választék kalkulált önköltségével, de inkább a primér termék eladása esetén elérhető árbevétellel terhelnénk a fagyártmányfát, illetve ennek alapján kalkulálnánk a fagyártmányfát.

terméket. A feldolgozott faanyag nem reális értéken történő kalkulálása a feldolgozást irreálisan jövedelmezőnek tünteti fel és helytelen gazdasági döntésekhez vezet.

A kalkuláció felhasználhatósága érdekében a költségek ismert változásával is helyes korrekciót végrehajtani. Az erdőfenntartási járulék rendszere megváltozott, az erdőfenntartási járulék pedig megszűnt. A gazdaság tervéből megállapítható a változás mértéke 1 m^3 -re vetítve és annak alapján kiszámítható a járulék változott összege a kalkulációban szereplő termelt mennyiségre vonatkoztatva.

A kalkuláció korrekciójánál helyes számolni az adóterhek, a segédüzemek fenntartási, a szállítási, vagy az egyéb költségek esetleges változásával is. A költségek változásának összegét az egész gazdaságra vonatkozóan kell kiszámítani és a mérlegben, illetve az általános költségek felosztásánál alkalmazott módszerrel kell a fakitermelésre terhelni.

Az előbbieken javasolt korrekciókat a tényszámok alapján kidolgozott kalkuláció elvégzése után, ellenőrizhető számítási anyagok alapján helyes elvégezni, hogy ha az alkalmazott árak kalkulációjának helyességét dokumentálni szükséges, annak megbízhatósága ne legyen vitatható.

Véleményem szerint a javasolt kalkulációs módszerrel az összes ráfordítás a teherviselő képesség arányában felosztható a választékok között és megbízható alapot nyújt a jövedelmezőségi számítások, továbbá a feldolgozott termékek kalkulációinak elvégzéséhez.

A Magyar—Finn Mezőgazdasági, Élelmiszeripari és Erdészeti Munkacsoport alakuló ülése.

A Magyar—Finn Gazdasági, Ipari és Műszaki Együtműködési Vegyesbizottság határozata, és a Finn Köztársaság Mezőgazdasági és Erdészeti minisztere, valamint a Magyar Népköztársaság Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi minisztere közötti megállapodás alapján, 1971. szeptember 20—24. között Helsinkiben megtartotta alakuló ülését a Magyar—Finn Mezőgazdasági, Élelmiszeripari és Erdészeti Munkacsoport.

Az ülésen magyar részről a MÉM, valamint a Helsinki-i Magyar Kereskedelmi Kirendeltség képviselői, finn részről a Nemzeti Mezőgazdasági Terület és a hatáskörébe tartozó szervek képviselői vettek részt. Az ülésről készült jegyzőkönyvet 1971. szeptember 24-én magyar részről Szeles Károly, a magyar delegáció vezetője, finn részről Samuli Suomela, a finn delegáció vezetője írta alá.

A tárgyaló felek megállapították, hogy a két ország mezőgazdasági, élelmiszeripari és erdészeti kutatóintézetei, továbbá gazdasági szervezetei és vállalatai között már eddig is hasznos kapcsolatok alakultak ki.

A finn—magyar mezőgazdasági, élelmiszeripari és erdészeti együttműködés fejlesztése érdekében a Munkacsoport a következőkben állapodott meg:

1. Arra törekcsenek, hogy elősegítsék: szakértők cseréjét, műszaki dokumentációk és információk cseréjét, szakértői tanfolyamok és konferenciák szervezését.
2. A felek kölcsönös egyetértése alapján kilenc magyar és tizenegy finn témajavaslat került jegyzőkönyvi felvételre. Ezek közül néhány fontosabb: kooperáció a szegezett-ragasztott épületelemgyártás területén, faházgyártó kapacitás közös kiépítése, tapasztalatcsere az erdészeti-faipari szakmunkás- és technikusképzés terén.
3. A Munkacsoport rendszeresen tájékoztatja a vegyesbizottságot a munkacsoport tevékenységéről.
4. A munkacsoport üléseit évente egy alkalommal felváltva Finnországban és Magyarországon tartja.

(A MÉM Nemzetközi Híradója)